

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28.— Cor.
Pe jumătate an 14.— „
Pe 3 luni . . . 7.— „
Pe o lună . . . 2.40 „

Pentru România și străinătate:

Pe un an . . . 40.— franci.

Telefon

pentru oraș și interurban
Nr. 750.

ROMANUL

REDACTIA

și ADMINISTRATIA
Strada Zrinyi Nrul 1/a
INSERTIUNILE
se primesc la admini-
strație.
Mulțumite publice și Lou
deschisă costă șirul 20 fil.
Manuscrisurile nu se în-
napoiază.

Ocupațiunea femeiască.

— Articol din afară —

Nu demult am cetit într'o foaie românească un comunicat sub titlul „Un avertisment”, în care autorul de bunăcredință cu avizare la urmările războiului relativ la femeile rămase fără ajutor, recomandă vre-o câteva ramuri de ocupațiune pentru femeile române, și adevărat pentru cele cu puțină sau fără carte moșitul, iar pentru cele cu maturitate cariera de farmacistă, funcțiunea la poștă și telegrafie, contabilitatea, ocupațiunea de învățătoare de muzică și de dans, și lucrul de mână.

Nu se poate contesta, că recomandarea de cariere sigure și rentabile totdeauna cuprinde în sine și o îndigetară a direcțiunii de educațiune, pentru că mulți părinți luând cunoștință din jurnale despre carierele și ocupațiunile recomandate, cam în acea direcțiune dau apoi creșterea și instrucțiune copiilor lor, se nuzesc a-i pregăti pentru carierele recomandate. Deci această împrejurare m-a îndemnat pe mine a-mi expune părerea mea despre această temă înaintea publicului nostru, căci în cazul prezent indirect se influențează direcțiunea creșterii fetelor inteligente române, iar acest obiect e pentru noi de interes destul de mare.

După a mea nepretențioasă părere, când recomandăm carieră și ocupațiune pentru femeia română — fie din prilejul războiului, fie din orice alt prilej — trebuie să avem înaintea ochilor că, carierele și ocupațiunile recomandate află — cel puțin în parte — sprijin și la publicul românesc și că, conservă

oare pe fetele noastre pe seama elementului nostru, ori nu. Pentru că putem observa, că fiecare neam mai întâi sprijinește pe femeia din neamul său, mai întâi dă pâne și existență contingentului din neamul său, și numai după aceea — când și până când are lipsă — aplică puteri de muncă din alte neamuri. Deci nu e consult a pregăti fetele române pentru cariere, unde sunt expuse numai la bunăvoința și protecțiunea elementelor străine, și unde sunt expuse a se pierde în neamuri străine;

Acum în privința diferitelor cariere femeiești părerea mea e următoarea:

Moșitul și eu îl află de ocupațiune bună pentru femeie; aceasta e o ocupațiune, ce se potrivește cu natura femeiei; pentru femeile române cu puțină carte această meserie dă destul teren de ocupațiune și în satele românești, apoi și în orașe, unde se află și public românesc.

Ocupațiunea de învățătoare de muzică și de dans numai în orașe mari se poate încâtva susține, dar cu mari greutate și acolo, pentru că pretențiunile publicului sunt așa de mari, încât sunt greu de îndestulit; și aici fiecare neam sprijinește pe neamul său; e o carieră nesigură. Eu n'o recomand fetelor române.

În general nu recomand pentru femei serviciul de poștă și telegrafic, nu recomand serviciul de casieră la căile ferate, nici la întreprinderile mari comerciale și industriale, pentru că acestea sunt cariere foarte ostentive și consumatoare. Fetele înainte de timp vestejesc și îmbătrânesc, aceste ocupațiuni grele fiind pentru puteri bărbătești.

Deocamdată nu recomand fetelor române nici cariera de farmacistă, pentru că acum în țara noastră farmaciile sunt aproape exclusiv în mâni străine, și fiecare neam își sprijinește pe al său. În prezent farmaciile sunt căutate și capătă post, pentru că partea bărbătească e în serviciul militar. E o carieră bună aceasta pentru femeie, dacă are și ceva capital, ca să-și cumpere farmacie, dar cerându-se la această carieră maturitatea gimnazială și studiu la universitate, așa dară a petrece întreaga tinerețe cu studiu, ca o viață întreagă să muncească femeia pentru capitalistul — proprietarul de farmacie — deocamdată nu e carieră rentabilă.

Autorul de bunăcredință a susnumitului comunicat sigur, că a umblat prin Germania sau prin provinciile austriace cu populațiune germană, că recomandă pentru fete cariera de farmacistă. Acolo va fi văzut dsa multe farmaciste, dar acolo sunt alte împrejurări; acolo sunt mai multe mii de farmacii, toate în mâinile elementului nemțesc; acolo sunt fetele farmacistice căutate de soții, căci Neamțul farmacist cu soția sa farmacistă, amândoi conduc farmacia lor, fără ca să fie avizați a plăti puteri străine pentru farmacie. Când e unul absent, e cellalt în farmacie. Acolo studiul de farmacistă pentru fată e un capital, care duce la căsătorie; la noi numai atunci va fi rentabilă cariera de farmacistă pentru fetele române dacă partea bărbătească se va dedica mai mult decât până acum carierei de farmacie, ca să ajungă un număr mai însemnat de farmacii în mâinile elementului nostru.

Eu pentru fetele inteligente române, cari din lipsa de zestre, n'ar avea prospect de căsătorie am aflat, ca cea mai bună, mai renta-

Inviere.

Un clopot de 'nviere! Senina dimineață
Cu soare mult în larguri, departe, pe cătune
Pe gările de aur, pe negrele coline...
Și noi, cuprinși de sfânta tristete-a bucuriei
Pe aripe de clopot urcam, mereu, spre soare...

Un stol de corbi, departe — spre ce câmpii de luptă?—
Trecea, străfulgerându-și cernitele aripe
Și noi urcam spre soare, pe aripe de clopot...

Tăiam cărări albastre... Și 'n clipa fermecată
În clipa când lăsarăm pământul, — o pădure
Cu mil și mil de glasuri, cu mil și mil de brațe
Vola să ne recheme — dar noi urcam mereu!

Urcam mereu spre soare — și brațele pădurii
Creșteau în urma noastră. Un deal vola să urce
Spre noi, și tot pământul vola să se înalțe...
Dar lată, ca prin farmec, ulmit, învins de-avântul
Cu care-l părăsărăm — s'opri din sbor pământul
Pornind să se scufunde sub noi, în univers!...

Ce țărnițe nestiute ghideam în depărtare,
Pe marea fără țărnițe a cerului senin?
Ce taină, ce ispită ne tot chema spre golul

Numărul popular pe 1 an 4. cor

Văzduhurilor mute? În sbor nebun, divin
Urcam mereu spre soare și-un glas ne îndemna:
— „Veniți, veniți la mine o, soll ai renvierii!
În sborul vostru mândru, sunt vise milenare,
Avânturile 'nirante, cântarea necântată,
Veniți, veniți spre mine eternul vostru tată!
Lăsați a humei strămtă și veche închisoare,
Căci trupul vostru-i humă — dar sufletul e soare
Și sufletul acum începe să străbată,
Izvoare de lumină din ochii voștri cresc,
Pământul nu ajunge avânturilor voastre,
Căci vreți împărăția ținutului ceresc!

Veniți!
Să fâlăie stindarde în falduri de zăpadă
Și larga înfrățire din ceruri s'o furați
Ducând-o pe pământul din care vă 'nălțați!
Umpleți-vă privirea cu zările senine;
...Și noi urcam mereu,
Și marea 'nvățătură creștea biruitoare,
Și noi urcam spre pace, și noi urcam spre Soare!

VICTOR EFTIMIU.

Prețul unui exemplar 10 fileri.

„Vlad Țepeș“.

De A. Vlahuță.

ACTUL I.

SCENA XII.

Vichentie și Patriciu*)

(Intră pe ușa din fund. Se uită la tron și la jilțurile goale, ca și cum ar căta să afle dela ele ce s'a hotărât).

Vichentie.

Suntem, cum vezi, tot unde eram acum cinci ani.

Patriciu.

Eu n'am pierdut nădejdea.

Vichentie

Osânda lui Sișif!

Patriciu

Ia-mi tu din drum pe Pârveu, — și toți se dau
[la brazdă.

SCENA XIII.

Cei din nainte. Iova și Voicu (intră pe ușa din dreapta).
Vichentie (cu nerăbdare).

Ei, ce-ați hotărât?

*) Călugări minorități veniți la curtea lui Țepeș, odată cu Doamna, care-i catolică.

Numărul popular pe 1/2, 2 coroane

bilă și mai sigură carieră: cariera de *învățătoare* la școlile noastre populare, pentru că având noi un număr mare de școli elementare, aici terenul se tot mărește, posturile se vor înmulți, pentru că trebuie tot mai mult să prindă rădăcină în publicul nostru convingerea, — ce la alte națiuni mai înaintate în cultură de mult, a prins — că pe femeie numai femeia știe s'o crească, și — că pentru femeia dela sate acum nu e mai destul, ca în școală să învețe a citi și scrie, ci trebuie să capete și instrucție în economia de casă așa, cum are lipsă poporul dela sate și pentru progresul bunăstării sale economice. Dar instrucție în această direcțiune din școala elementară numai dela învățătoare pot căpăta.

Nu de mult am cetit motivele, că de unde vine grandiozitatea și puterea nemărginită a poporului german în cultură și în avere, și am aflat, că motivul principal a fost, că la Germani în toate straturile populațiunii, adică și la țărănimea dela sate, instrucția sexului femeiesc a ținut pași egali cu instrucția sexului bărbătesc. Adeca și țărancă nemțoaică de mult a fost scoasă din întunerecul neștiinței și a contribuit la progresul intelectual și economic al poporului nemțesc. Aceste vederi trebuie să prindă rădăcină și în publicul românesc, și înmulțindu-se posturile de *învățătoare* la școlile noastre populare, cariera de învățătoare se va dovedi de bună. De recomandat e și *contabilitatea*, pentru că avem cam 150 de institute de credit, iar la acestea este ocupațiune și pentru femei, pentru că o parte bună din contabilitate o pot prevedea femeile; ocupațiune, ce se potrivește cu puterile fizice și intelectuale ale femeiei.

Învățătoare pentru economia de casă și pentru industria de casă, ce se ține de sfera femeiască, încă sunt ocupațiuni recomandabile pentru că aceste ramuri de industrie tot mai tare se vor răspândi și la poporul român. Femei inteligente de neamuri străine fac bun câștig cu cusăturile și țesăturile țărancii române. Acest ram industrial ar fi bine, să-l cultive și femeile inteligente române.

Eu când cuget la carieră pentru femei, și

cuget la aceasta de multe ori, căci motiv dă feminismul internațional dezvoltat în orașe mari, totdeauna ajung la convingerea, că acest feminism să nu fie părtinit și să nu fie cultivat de femeia română, și că înțelepți sunt acei părinți, cari prin economie și cru-

țare rațională se năzuiesc a face cât de puțină zestre pentru fetele lor, și grijesc de căsătoritul lor, pentru că pentru fată căsătoria e cea mai bună și cea mai cinstită carieră. În prima linie aceasta o recomand.

Un profesor.

Jertfa Românilor pentru tron și patrie!

Lista soldaților Români din comuna Gruilung, comitatul Bihor, pe câmpul de luptă.

Gavril Hoduț, de 33 ani, are 2 copii
Iosif Hoduț, de 26 ani, are 4 copii
Gerasim Reștea, de 24 ani, are 1 copil
Ioan Reștea, de 29 ani, are 1 copil
Ilie Hoduț, de 28 ani, are 1 copil
Ioan Hoduț, de 25 ani, june
Simeon Hoduț, de 22 ani, june
Ștefan Mangra, de 26 ani, are 2 copii
Iulian Băla, de 22 ani, are 2 copii
10 Ioan Hoduț, de 25 ani, are 1 copil
Xenofon Hoduț, de 23 ani, june
George Reștea, de 22 ani, june
Nicolae Hoduț, de 25 ani, are 2 copii
Demetriu Hoduț, de 22 ani, june
Teodor Morar, de 23 ani, june
Gavril Morar, de 23 ani, june
Gavril Morar a lui Mihai, 28 ani, 2 copii
Anton Hoduț, de 28 ani, are 1 copil

Flore Opre, de 27 ani, are 1 copil
20 Demetriu Mihele, de 33 ani, are 3 copii
Simeon Mihele, de 39 ani, are 3 copii
Dămian Sălăgian, de 41 ani, căsătorit
Macavei Sălăgian, de 23 ani, june
Costan Hoduț, de 35 ani, 3 copii (mort?)
Ioan Hoduț, de 33 ani, 2 copii, rănît
Ioan Mangra a Toderli, 34 ani, 1 copil
Ioan Mangra, de 21 ani, june
Vasile Ambro, de 21 ani, june
Paul Pantea, de 35 ani, căsătorit
30 George Pantea, de 28 ani, căsătorit
Gavril Mangra, de 33 ani, are 3 copii
Demetriu Morar a Sturzului, 41 ani, 3 copii
George Bullșca, de 22 ani, june

Comuna Gruilung are 300 de locuitori.

Comunicat prin: Ioan Papp, preot gr. cat.

Situația din Carpați.

— O topografie amănunțită a luptelor. —

Ziarul italian „Popolo Romano” din Roma publică, după „Tagespost” o descriere amănunțită a câmpului de luptă din Carpați.

Marea luptă ce se desfășoară încă în Carpați, se dă pe un loc lung de vre-o 400 klm., care se întinde dela Gorlițe în Galiția până la granița ruso-română. Dela Gorlițe, la 304 metri deasupra nivelului mării, un drum merge peste o coastă la Malastovska, (604 m. înălțime), se scoboară la 466 metri și trece la Konieczna, la 559 metri. Această localitate este punctul de flanc al mării bătălii din Carpați și a fost pomenită în ultimele comunicate ca o poziție strategică însemnată. De acolo, drumul continuă spre răsărit cu drumul spre Zboro. Pământul în această parte (la 600—700 metri înălțime) e-

ste acoperit pe alocuirea cu păduri, mai ales pe la linia de graniță, între Galiția și Ungaria.

Drumul dela Iaslo la Zmigrod trece pe o vale la Zboro, și urcându-se prin trei creste importante până la Polyanka.

Marele drum dela Dukla la 502 metri înălțime, scoboară încet în valea Lomerka, trecând pe la Swidnik la Ondava.

Înălțimile de frontieră pe ambele margini ale pasului Dukla trec de 700 metri, și sunt acoperite cu păduri. Ondava face parte din ținutul dela Konieczna, și la sud de ea se ridică culmea, Makovicza de 600—700 metri. Vârful Kastelik Vreh (650 metri), la sud de Alsó-Polyanka, a fost adesea menționat în luptele actuale.

Marile drumuri merg dela Zboro la Bártfa și dela Swidnik la Giralt și Eperjes. Masivurile de bazalt dela Sárosvár caracterizează această localitate. Înălțimile sus pomenite stăpânesc întregul ținut.

Iova
Pace...
Voicu
Cu arcurile 'ntinse
Vichentie
Haraciul il trimiteți?
Voicu
Pe cât pricep eu, Domnul —
Având prepus că solul n'ar fi un om de cinste —
Vrea să-l încredințeze săgeților să-l ducă.
Patriciu
Știiam că se gătește de luptă Voevodul:
I-a scris de bani și oaste lui Matias Corvin.
(S'aude un sunet de trâmbiță. Se duc toți la fe-
reastră).
Iova
Catabolia alături cu Domnul...
Patriciu
Ii vorbește.
Voicu
Și-i caută cu ochii în palos 'o spărtură.
Vichentie
E și Armașul Barbu...
Patriciu
Ce sprinten e moșneagul.
Voicu
Așa-s bătrânii noștri, când le miroas-a luptă.

Vichentie
Și Dragomir, și Dinu, și Radu Grămăticul...
Iova
La noapte sunt in Giurgiu.
Voicu
La noapte nu; dar mâne.
Pe la prânz...
(Se întorc în scenă.)
Vichentie (punând mâna pe umărul lui Voicu.)
Ia spune... ce hotărîm cu Pârveu?
Voicu
Cu Pârveu — câtă vreme il adumbrește Domnul—
Răbdare!... Tine 'n mână și pânea și cuțitul, —
Și toată 'mpotrivirea s'ar sparge 'n capul nostru.
Patriciu
Sunt fel de fel de arme, — și cred că orice mijloc
E bun, când ai o țintă și vrei s'ajungi la ea.
Iova
Eu aş avea cu Pârveu ș'o socoteală veche:
Eram în judecată c'o ceată de moșneni,
Ș'o vorb' a lui...trei sate mi le-a suflat din palmă.
Voicu
Eu nu pierdui Codrenii tot din pricina lui?
Patriciu
Și nu găsiți că-i vremea să vă mișcați și voi?
Voicu
Dreptatea vine-agale, dar vine 'n totdeauna.

Vichentie
O fi, dar vremea trece, și biata voastră țară
E tot neașezată...
Patriciu
Pe când dormiți voi — alții
Loc larg își fac in lume, sub largul scut al Papii!
Voicu
Aceste griji sunt date păstorului, nu turmei.
Patriciu
Vezi Dumneata ce taină-i puterea unui om!...
Drăculea e Domn strașnic—e însăș ne'ndurarea;
Cât îi vorbește Pârveu — așa țil domolește,
De-ai zice, că la mijloc, e faptul unei vrăji.
Iova
Răvașul lui Pahulea i-a mai 'stricat din vrajă.
Voicu
O să vedem la urmă.
Iova
Tu n'ai băgat de seamă.
Cum l-a tăiat cu ochii...
Voicu
Eu am băgat de seamă.
Patriciu
In liniștea aceasta
Stă marea lui putere.
Voicu
Ba 'n marea lui putere

Dela Sw
trul unor lu
falva din v
tremitate.
In valea
linia ferată
valea Besce
lul prin tre
valea Labo
tit calea t
Stropko.

Regiuni
printr'o cr
1000 de m
ceasta me
cătore Hal
De aci se
Ondava, C
Hoczewka
San. Acea
sălbatec.

Dinecol
află locali
municate.

Comun
sector sur
keszin-Ho
inversuna
keszin un
se urcă la
Cisna la
ridică de
1000 de m
Ustrzyczk
sului Ujol
trecătoare
pomenit s
întinde lo
luptelor.

A m
îmăintat
care a
normal
arhidie
nonic C
școală
produs
tâmplă

Stă lim
Doi fii
Nu tre
Nebună
Frumo
El a ră

De zec
Stă ne
E cea

Hei! s
E 'n m

Iar ei

N'am
Să-și

Și Dor

Vezi c
De ca
Pe-o l
Trezir
Nu po

Dela Swidnik la Sztropkó, — citat de curând ca teatrul unor lupte aprige în valea Ondavei, — și la Hannsfalva din valea Teply, duc niște drumuri mari către extremitatea meridională a muntelui în bazinul Varano.

În valea Laborța se pătrunde pe marele drum și pe linia ferată la Zagorezy și la Homona. Cea dintâi urmează valea Beschid, la 655 metri înălțime și a doua face ocolul prin trecătoarea Lupkow. Înălțimile care împrejmuesc valea Laborța sunt foarte importante. Mai este de amintit calea transversală dela Laborezrêv (Krasnibrod) la Stropko.

Regiunea de vest de Lupkow desparte nordul de sud printr'o creastă împădurită având o înălțime de vre-o 1000 de metri dela frontiera între Galiția și Ungaria. Aceasta merge dela Mezôlaborez și dela culmea Lupkow către Halicz, înalt de 1335 metri lângă trecătoarea Ujoc. De aci se deschid mai multe văi. Către sud Variava, Ondava, Czirôka, Ulitzka și Stassika; la nord Oslova, Hoczewka, Holinka, Veltina, Volosatka, vârsându-se în San. Această pozițiune este un teren împădurit și cam sălbatic.

Dincolo de confluența apei Volosatka cu San-ul, se află localitatea Smolnik, des menționată în ultimele comunicate. Regiunea este acolo foarte retrasă.

Comunicațiunile cele mai importante în acest dificil sector sunt drumurile între Lisszko-Baligrod-Cisna-Stakeszin-Homonna, pentru cucerirea cărora se dau lupte înverșunate, mai ales pe linia Baligrod-Cisna. Dela Stakeszin un drum destul de bun duce la Ungvár. Drumul se urcă la creasta de graniță la 797 metri, coborând la Cisna la 456 m., la Baligrod la 445 m. Vârfuluri care se ridică de-a-îngul drumului înspre sud se ridică la vre-o 1000 de metri. Mai la est un drum duce la Lutoviska și Ustrzyczki — prin valea Volosatka, în regiunea pasului Ujoc. Împrejurul Volosatkei se ridică, la nord de trecătoarea Ujoc, muntii înalți printre cari Halicz, sus-pomenit și Ravka (1303 metri). La est de Smolnik, se întinde localitatea Dwernik, iarăș des amintită în cursul luptelor.

Un pedagog din generația care se duce.

† Canonicul George Munteanu.

A murit de curând la Blaj, răspuns de vârstă înaintată, un pedagog din generația bătrână, care a stat decenii întregi, ca director de școală normală, în fruntea învățământului popular din arhidieceza Blajului. S'a stins septagenarul canonic George Munteanu, o cunoscută figură de școală din Blaj. Această moarte repede n'a produs sguđuiri mai mari, cum de obicei se întâmplă când Blajul își îngroapă câte un om din-

tre bătrânii sau tinerii săi de însemnătate, de cari acest orașel cultural n'a fost nici când sărac. Desigur, războiul european, care ne leagă toate preocupările, a avut și el parte în împrejurarea, că moartea canonicului Munteanu a fost înregistrată în șire mai scurte. Dar, de altfel, răposatul canonic a fost o figură populară mai ales între multele generații de școlari cari s'au perândat prin Blaj în deceniile ultime ale veacului trecut, cunoscut mai cu seamă între oamemi de școală; la larga popularitate a unui Cipariu, Grama sau Bunea nu s'a înălțat; era firesc deci, ca trecerea sa din viață să o simtă mai ales Blajul și cercurile sale școlare-bisericești. Cu toate acestea, canonicul George Munteanu merită o atențiune mai largă, căci pe lângă că a fost un stăruitor și harnic muncitor în ogorul învățământului nostru din această țară, cu dânsul se coboară în groapă o epocă întreagă a învățământului românesc, epoca de trezire la formele moderne ale instrucției populare.

Școalele din Blaj, istoricește, sunt celea mai vechi din toată românimea. Dela forma primitivă din 1754, când s'au deschis, ele s'au tot dezvoltat în cursul vremurilor, ramificându-se treptat, până când au dat poporului românesc din această țară toate formele cerute de exigențele neamului și de timp. Dela „școala de obște” a vlădicului Aron, s'a trecut pe rând la școala de preoție, apoi la începuturile liceului de astăzi, mai târziu la școala de dascălie, la școala de fetițe, și celelalte. Materialul de profesori, în ceea dintâi vremuri s'a recrutat din ceea ce avea neamul mai ales: tinerii setoși de învățătură, cari urmau studii la marile școli din Apus, din Viena și Roma. Toți oamenii aleși pe cari i-a dat Blajul culturii românești au funcționat ca profesori sau dascăli la școalele din Blaj. Samuil Clam, Șincai, Maior, Caliani, Cotorea, precum și cei mai mulți din arhieriei Blajului au ocupat odată catedre acolo. Până la un anumit timp, toți bărbații căți au funcționat ca profesori în Blaj au avut o pregătire per eminentiam teologică, ceea ce era firesc, căci așa erau împrejurările. Mai târziu, tinerii trimiși la învățătură în Apus s'au mai rărit. În aceeaș vreme școalele din Blaj s'au ramificat, s'au îmbogățit cu form: noi, așa că tinerii cu pregătiri din Viena sau Roma nu mai ajungeau să provadă toate catedrele. De altfel tot cam din șirul acestora se recrutau și dignitarii bisericești, așa că pentru prevederea școlilor arhieriei Blajului au trebuit să se gândească la nou material de profesori. Au început să numească la catedre tineri cari terminaseră școala de preoție din Blaj.

Și nu s'a dovedit rău procedeul. Seminarul Bunevestiri din Blaj a dat gimnaziului și școalelor de acolo profesori buni, zeloși și pricepuți în materia lor. Unii au ajuns chiar celebri la noi, ca Cipariu și alții. Într'aceea însă vremile s'au schimbat. Principiile pedagogice din „Ratio educationis” a Mariei Terezia au primit multe corecturi. S'au perondat alte și alte planuri de învățământ. Școalele din Blaj, sub impulsul timpurilor, începeau să ceară dela profesorii lor și alte pregătiri decât numai ceea teologice. A început să se impună specializarea în studii. Și Blajul nu a rămas neînțelegător nici la această nouă cerință a vremii. Materialul de recrutare pentru profesori, dintr'un simțământ de pietate față de cuvioșii fondatori ai școalelor, cari lăsaseră dispoziția ca profesorii să fie călugări sau persoane bisericești, — nu l-au schimbat, ci au trimis să se specializeze în diferitele studii pe tinerii absolvenți ai Seminarului din Blaj, firește, pe cei cu aptitudini mai alese și cari nu mai erau trimiși la păstoria de suflete în via Domnului.

Acestea schițate până acum, se referă și la școala de dascălie din Blaj, întemeiată pe la 1833, la „preparandie” cum i se zicea. Iar dacă gimnaziul și teologia puteau mai ușor să primească profesori dintre clerici, preparandia a simțit mai întâi lipsa specialiștilor. Pedagogia e un studiu complicat și gingaș, care trebuie să se întemeieze pe multă profunzime și pe praxa altora mai vechi în ale școlii. Școala de dascăli din Blaj își cerea specialiștii în ale pedagogiei. Și ei nu au întârziat.

Între cei dintâi tineri, cari pleacă din Blaj la studii pedagogice în Apus, alături de Petru Solomon, e și repausatul canonic George Munteanu. Cu anul 1865, până la care dată școala de dascălie din Blaj se mărginea la anumite cursuri de câteva luni pe lângă seminarul, sub arhierul Șuluțiu institutul pedagogic se sistemează la 2 ani și, în aceeaș vreme, conducerea școalelor începe să se gândească la profesori cu studii sistematice. Asemenea studii de pedagogie fac la Praga Solomon și Munteanu, cari mai târziu, reîntorși la Blaj, devin tovarăși de muncă și colaboratori în ogorul, până atunci neglijat, al pedagogiei românești. Solomon sosește din Praga la 1867, iar George Munteanu cu un an mai târziu, la 1868.

Ambii acești tineri își încep cariera dascălească la „școala normală”, sub care nu este a se înțelege institutul pedagogic, ci o școală elementară mai largă și cu mult mai cercetată decât „școala de aplicație” de astăzi. Peste un

Stă liniștea aceasta. Și ce lovit a fost!... Doi fii căzuți, sub steagul lui Ștefan, la Orbic, — Nu trece după asta un an — soția-i moare Nebună de durere. — Un foc îi pustiește Frumoasa așezare din Braniștea. Și câte!... El a rămas acelaș.

Iova

Isbește greu toporul De zeci de ori, de sute, de mii de ori, — stejarul Stă neclintit și mândru; dar înc'o lovitură — E cea mai slabă poate — s'aceasta îl doboară.

Voicu

Hei! s'o vedem pe-aceasta Vichentie Acum, toată urzeala E 'n mâna lui Pahulea.

Iova

Și noi... cu bățatura. Voicu (arătând spre Minoriti.) Iar ei prind gură pânzei.

Vichentie (cu obidă.)

Iova

Da... pânza Penelopei! N'am înțeles un lucru: de ce-a ținut Pahulea Să-și ardă puntea 'n urmă? De ce n'a vrut să Și Domnului, că pleacă s'adulmece pe Dan?

Patriciu

Vezi că iscoada noastră nu lămurise bine De care Dan e vorba. Și n'am vrut, fără vreme, Pe-o bănuială numai, să 'ntărităm pe Domn, Trezindu-i vechia ură, cu numele pe care Nu poate să-l rostească decât scrășnind din dinți.

Iova

De'l prinde 'n vizuină pe cel bătrân — Pahulea Il mătură pe Pârveu din inima lui Vodă.

Vichentie

S'ar ști 'mpăcat și Domnul...Și multe s'ar preface

Voicu

S'ar mai gândi s'azeze și el vr'o mânăstire...

Patriciu

Ori poate-o bărație.

Iova

Că nu te-aude Pârveu!

Vichentie

Nu-i numai el! Cu toții stați împotriva noastră, — Ca și când n'ar fi vorba de îngrădirea țării, Și de chemarea voastră la o viață nouă...

Voicu

La poarta asta bateți zadarnic. Pentru noi, Credința 'n care marii străbuni au adormit, Credința care leagă pe cei ce nu mai sunt — De cei ce nu sunt încă — nu-i un veșmânt să-l [schimbi.

Ea e ființa noastră, e sufletul acestui Pământ bătut de valuri. — Vrajmaș îi sunt lui [Pârveu.

Și de mi-ar sta în mână viața lui — v'aș da-o; Pe calea asta însă — orice ne-ar desbina — Mă veți găsi de-apururi alătura cu el.

Vichentie

Noi semănăm.—Sămânța care-a căzut pe piatră. În mărăcini, pe drumuri—știm bine că-i pierdută Dar ne gândim c'atâtea cad în pământ bun, Că rod din rod vor face să lege 'n veci de veci,— Și 'n cugetul acesta e mângăierea noastră.

Voicu

Aci semânța-i pusă adânc, în brazdă nouă, Cu sânge îngrășată.

Patriciu (desprețuitor.)

De cine-i semănată?

Voicu

De niște bieți călugări ce nu știu latinește, Dar știu atâta lucru, că 'n holdele vieții, Semănătoru-i clipă, sămânța — vesnicie.

Vichentie

Mă mir de ce pornirea aceasta 'n contra noastră: Că nu-i întâia Doamnă catolică la voi...

Voicu

Dar am dori din suflet să fie cea din urmă.

Vichentie

Nu vă gândiți cât bine poate s'aducă țării? Ea, înruding pe Vodă cu Matias Corvin, V'apropie de Unguri. Și ce putere-ați face, Să vă uniți!...

Voicu

Puterea ce-ar isvorî — firește — Din dulcea înfrățire a mielului cu lupul!

Patriciu

Cum? Intre Turci și Unguri, ai sta la îndoială?

Iova

Când soarta țării mele s'ar cumpăni... (s'aud din depărtare vaete, strigăte 'nvălmășite.)

Voicu

Ce-i asta? (Se duce la fereastră, o deschide; impetuoasă năvală de țipete).

Iova

Milogii și nebunii trimiși din toată țara. A dat poruncă Domnul să-i strângă de pe [drumuri...

an însă, amândoi își ocupă catedrele la institutul pentru care se pregătiseră. Petru Solomon a devenit un profesor distins și pedagog foarte bun, păcat că moartea nemiloasă i-a curmat firul străduințelor la o vârstă relativ tânără († 1891, în etate de 49 ani).

Timpul cât a trăit mult regretatul Petru Solomon, între Munteanu și Solomon a existat o colaborație permanentă. Aducând cu sine din Praga alte vederi, decât cele cari stăpâneau atunci cercurile noastre școlare, acești tineri profesori de bune nădejdi se pun îndată pe lucru. În instrucția elementară, până la dânsii, manualul de începătură era încă tot bucoavna, cu slovele ei chirilice și metodelor de buchisare învechit. Deci, trebuia rupt odată cu tradiția trecutului. În curând apare un *Abecedar cu litere latine*, alcătuit după metoda *scriptologică* de Munteanu-Solomon. Acest *Abecedar*, întrebuițat în școlile românești gr.-cat. până în zilele noastre, s'a tipărit de atunci în o mulțime de ediții. În curând a urmat un „*Comput mental și cu cifre*”, tot pentru școlile populare. Tot în colaborarea acestor doi profesori cu studii dela Praga, a apărut la 1874 un manual, tractând despre „*Educațiunea și instrucțiunea generală pentru institute preparandiale și părinți*”, cu prețioase lămuriri pedagogice.

Prin Munteanu-Solomon, școlile din Blaj se încopiază în sferele pedagogiei stricte, considerând vremea lor. Dânsii au fost, deci, începătorii unei noi epoci, epoca consolidării institutului pedagogic și, prin urmare, a întregului învățământ popular din arhidieceza de Alba-Iulia și Făgăraș. Preparandia cu 2 cursuri din 1865, la 1880 se lărgeste la 3 cursuri, adaogându-i-se la 1889 și un curs aparte pentru fete. În toată această vreme, metoda pedagogică și temeiurile profesionale au fost servite de Munteanu-Solomon și școala dânsilor. Mediul pedagogic era opera lor, conforme vremii și studiilor aduse de dânsii dela Praga, locul de studiu și al lui Vasile Petri, pedagogul vestit al timpului lor.

Petru Solomon moare prea de timpuriu și moștenirea rămâne în sarcina tovarășului său, George Munteanu. Răposatul de acum, ajunge în 1887 director al institutului pedagogic, așadar la loc de frunte în întreg învățământul popular. Ca director conduce institutul aproape 20 de ani. Rolul de director al unei instituții ca școala de învățători e foarte mare. Generații întregi de viitori luminători ai satelor și prin dânsii un întreg popor e în mâinile unui director de preparandie. Și acest rol, răposatul canonic Munteanu, l'a împlinit cu conștiințiozitate și râvnă. S'a interesat de toate mișcările școlii și ale învățământului, vremea cât bătrânețele nu l'au cuprins. Cum s'a amintit mai sus, s'a interesat de manuale corăspunzătoare timpului scoțind împreună cu Petru Solomon mai multe cărți de conținut pedagogic. A colaborat la revistele de școală ale vremii, ca cele ale lui Vasile Petri, organizatorul de școli românești și pedagogul distins al vremii. În zilele răposatului G. Munteanu s'a întemeiat „Reuniunea învățătorilor români gr. cat. din arhidieceza de Alba-Iulia și Făgăraș”, al cărei prezident a fost multă vreme. Această reuniune până astăzi s'a consolidat foarte frumos și a devenit un organism indispensabil al învățământului popular de sub ocărmuirea Blajului. În „*Foia școlastică*”, revista reuniunii, a scris articoli și la viața ei lungă și binefăcătoare, a contribuit desigur și fostul director Munteanu, cu o cărămidă, cel puțin în vremile ei de începătură.

George Munteanu s'a născut în comuna Henig, lângă Alba-Iulia, la 1840. A urmat școlile din Blaj, unde a luat maturitatea în 1861, iar în 1865 a terminat seminarul domestic. De aici a trecut la Praga, ascultând la pedagogiul superior doi ani. Intors la Blaj, a fost aplicat la normale, apoi la preparandie, iar la anul menționat mai sus fu numit director al institutului pedagogic, al școlilor normale și al celei de fete. În aceeași vreme, urcă pe rând treptele mai multor oficii și demnități bisericești. În anul 1906 a fost înălțat la rangul și oficiul de canonic, dela care odată, intrând cu totul în sferele strict bisericești, se desparte de școală și cercurile ei. Nu însă și cu inima, căci interesul față

de învățământ și față de slujitorii lui îl păstrează până în capăt. Atâta doar că oficiul greu de canonic și bătrânețele îl țin mai legat ca înainte.

Ca profesor și director, în practică, repausatul G. Munteanu, a fost agil și stăruitor. Era pedagog bun pentru vremurile sale. Elevii și colegii îl iubiau. Dar învățătorii multă vreme l'au considerat ca pe un adevărat părinte al lor. Dovadă, că atunci când „*Reuniunea*” s'a prîneuit cu elemente mai tinere și mai viguroase, directorul Munteanu a fost păstrat ca președinte onorar.

Toată vremea cât a fost la institut, studiul pedagogiei și a ramurilor sale în mare parte a fost prelat de George Munteanu. Generațiile de dascăli cari au ieșit în Blaj în vremea sa, au fost, deci, în parte corăspunzătoare, elevii ai repausatului în metodele pedagogiei.

N'am intenționat să dau o apreciere a *pedagogului și a operei sale*, aceasta se ține de o revistă de specialitate, ci, pe cât îngăduie un articol de ziar, am schițat mai ales *cadrele* în cari s'a mișcat canonicul Munteanu ca om de școală, spre a i se putea înțelege rolul și, spre a putea fi apreciat după cuviință. Un om cinstit și strădalnic, care a umplut un loc însemnat în viața școlară a Blajului și a bisericii sale.

Alexandru Lupeanu.

Prima fabrică de bănci de școală
brev. reg. ung.

Első-magyar királyi szab.
ISKOLABUTORGYÁR
Fénel Lipót Ulócai
BUDAPEST, K. RUDASVÉNY-UTCA 11.

Modern modo becses megújításra

Liferează
cele mai moderne și mai bune
bănci de școală
brevetate sistem „Felwei”,
„Zahn” și „Rettig”, mo-
biliar pentru școli aparate de
gimnastică, mobilier modern
pentru biserici, bănci pentru
biserici și mobilier pentru
grădinițe de copii.

Fe 1288
Prețuri gratis.

Fabricarea aranjamentelor de
birouri moderne.

Politica externă a Bulgariei.

— In jurul declarațiilor dlui Radoslavoff. —

Ultimele declarații ale dlui Radoslavoff, primul ministrul bulgar, au dat naștere la diferite comentarii în cercurile politice bulgare.

E interesant de știut cum precizează presa bulgară sensul acestor declarații.

„*Ecoul Bulgariei*” ziar oficios scrie un lung articol din care extragem:

„Două idei esențiale domină politica bulgară azi ca și ieri: espectativa prevăzătoare care exclude orice aventuri și afirmarea idealului nostru național care rămâne neschimbat. Dacă ai voi să expui în câteva cuvinte programul național al Bulgariei în momentul actual, l'ai putea rezuma în două cuvinte: **neutralitate** atât cât va fi cu putință și **Macedonia**. Aceste două idei apar net în interviewul dlui Radoslavoff.

De orice parte s'ar fi aranjat Bulgaria acum opt luni risca să fie atacată pe două fronturi cel puțin... Acum opt luni numai voci stinghere se ridicau pentru a cere anularea tratatului de București și stabilirea unei stări de lucruri noi bazată pe revendicările legitime ale statelor balcanice. Se vorbea încă de echilibrul balcanic creiat prin tratatul de București. La fiecare gest bulgar în favoarea unui nou echilibru se răspundea prin amenințări la București și Atena. Raporturile noastre cu România se desvoltă acum într'un sens care îmbunătățește situația diplomatică”.

„*Mir*” organ de opoziție scrie:

„In ce privește legătura dintre Macedonia și Tracia, credem că nu există două păreri asupra acestei chestiuni. Nimic nu poate contesta interesul nostru în Macedonia și drepturile noastre legitime. Și ori de câte ori noi am cerut altceva decât neutralitatea, am făcut-o nu pentru a obține o rectificarea de frontieră ci pentru a lua tot ceea ce ne revine sau cel puțin ceea ce era stipulat prin tratatul cu Serbia din 1912”.

Atitudinea Greciei.

Rezerva triplei-înțelegeri față de Grecia. —
Grecia la răspântie.

Din Atena vine știrea, că felul cum guvernul bulgar a răspuns la protestarea Serbiei asupra incursiunii dela Valandova, lasă impresia că Bulgaria se pregătește să treacă pe teritoriul sârbesc odată cu noua invaziune ce armatele austro-germane vor s'o facă în Serbia. Din această cauză și sfătuită de tripla înțelegere, Serbia s'a adresat guvernului grec ca să facă reale măsurile ce se iau în vederea acțiunii comitațiilor.

Guvernul grec rămânând credincios îndatoririlor sale de aliat, a făcut o amicală intervenție la Sofia și în același timp a luat întinse măsuri militare la granițele ei cu Serbia și cu Bulgaria.

Această hotărâre a guvernului grec a fost comunicată și la Niș ca și la Paris, Londra, Petrograd.

Între Grecia și tripla înțelegere nu este tocmai o răceală, dar de sigur puterile aliate arată o rezervă semnificativă. Această rezervă se pune în evidență prin următoarele fapte:

1. Guvernul britanic a reținut două cruciştoare și patru contratorpiloare, construite în șantierele engleze pentru Grecia.
2. Efectele grecești au pierdut câteva puncte la bursa din Paris din pricină că nu se va acorda Greciei vre-un împrumut.
3. Puterile triplei-înțelegeri ar avea oarecare observații de făcut asupra alegerilor

ariei.

lavoff. —
lavoff, pri-
la diferite
e.
ză pressa

e un lung

itica bul-
văzătoare
rea idea-
schimbat.
e progra-
ul actual,
utralitate
a. Aceste
ni Rados-

ria acum
onturi cel
ghere se
ui de Bu-
ruri noi
telor bal-
balcanic
a fiecare
ilibrul se
ști și A-
se des-
tește si-

acedonia
reri asu-
contesta
rile noa-
m cerut
u pen-
ci pen-
el puțin
rbia din

cia. —

guver-
oiei asu-
mpresia
pe teri-
ce ar-
Serbia.
înțele-
c ca să
rea ac-

indato-
terven-
se mă-
cu Bul-

a fost
dra, Pe-

ste toc-
e arată
rvă se

cruci-
struite

câteva
i că nu
mut.
a oare-
gerilor

legislative, în regiunile ocupate de armata greacă, dar neanexate oficial Greciei.

Din Berlin se comunică:
Ziarul „Lokalanzeiger” primește din Atena următoarea telegramă: Ziarele elene discută neîntrerupt condițiunile, sub cari Grecia va renunța la neutralitatea ei. În timp foarte scurt va urma o hotărâre în ce privește atitudinea Greciei.

Războiul.

Telegrame oficiale.

Biroul telegrafic ungar ne trimite spre publicare următoarele telegrame oficiale:

Budapesta. — Situația generală e neschimbată. Pe frontul din Carpați pe alocurea s'au dat dueli de artilerie. Artileria noastră a operat eficient la Nagypolány, iar artileria germană la Koziova.

La pozițiile de lângă defileul Ujoc după ce am respins un asalt al Rușilor, domnește o liniște relativă.

Toți prizonierii confirmă marile pierderi ale inamicului. În sudostul Galiciei și în Bucovina situația e staționară.

Berlin. — Se comunică dela marele cartier general:

Frontul vestic: Ieri în orele de seara pe frontul nostru dela Sténstrát și spre ost dela Langenmark am progresat împotriva pozițiilor inamice dela nordul și nord-ostul Ypernului. Trupele noastre au înaintat deodată pe un front de 9 km. lățime spre înălțimile dela sudul și ostul Pilkemului, totodată într-o luptă tenace în apropiere de Sténstrát și Hetsas au forțat trecerea peste canalul Ypern, punând stăpânire pe malul vestic și ocupând localitățile Langenmark, Sténstrát, Hetsas și Pilkem. Am capturat vre-o 1600 prizonieri francezi și englezi și 30 de tunuri, între cari 4 tunuri grele.

Între Meusa și Mosella activitatea războinică a devenit mai vie. Duelurile de artilerie au fost violente mai ales la Combres, St.-Mihiel, Apremont și spre nord-ost dela Flirey.

Un atac de infanterie inamică s'a dat în regiunea păduroasă dintre Ailly și Apremont. Aici Francezii pe alocurea au reușit să intre în tranșeele noastre cele mai avansate, dar în parte i-am alungat. Luptele de baionetă continuă încă. Spre vest dela Avricourt, avanposturile noastre au evacuat localitatea Embermenil pe care Francezii o incendiaseră. Deținem însă înălțimile dela nordul și sudul localității.

Frontul ostic: Situația pe frontul ostic e staționară.

Berlin. — Ag. Wolff anunță: În timpul din urmă vase de ale flotei navale germane de mai multe ori au făcut excursiuni în Marea Nordului. În aceste excursiuni ele niciodată nu au întâlnit forțe navale engleze.

150 vagoane românești.

București. — Ziarul „Inainte” scrie: S'a vorbit în ziare de faptul că o echipă numeroasă de ingineri și lucrători ruși încarcă vagoane de ale noastre la Iași și le trec în Rusia.

Iată ce am aflat în această privință:
Acum o săptămână a sosit la Iași inginerul rus d. Radonoff însoțit de alți ingineri și lucrători și au început să lucreze pentru a expedia în Rusia vagoane închise de-ale noastre, evident aceasta în urma unei înțelegeri cu guvernul nostru. Spuneau acești Ruși că au să ia dela noi 150 de vagoane.

De odată, însă, Joi, s'a oprit lucrul. Se expediase din Iași numai vre-o 70 de vagoane. Sâmbătă seara a părăsit localitatea și inginerul Radonoff cu echipa sa. Ce a intervenit nu știe nimeni. Se crede că guvernul nostru a oprit trecerea vagoanelor în Rusia pentru că și Rușii nu vor să ne libereze cele trei mii de vagoane cu grâu și caii cumpărați din Rusia.

Mai mult, Rușii nu vor să ne elibereze nici chiar unele mașini comandate în Rusia de manufactura de tutunuri din Iași. Cu toate stăruințele depuse pe toate căile abia s'au expedit la un moment dat unele părți ale mașinelor, dar repede s'a încetat și cu asemenea trimiteri. — („A. Közl.”)

Generalul Pau a voit să ocolească pe Ruși prin România.

Budapesta. — Ziarele maghiare de aici scriu: Generalul Pau a făcut Rusiei propunerea ca armata rusească să treacă pe teritoriul României și astfel să atace pe la spate armata austro-ungară ce operează în Bucovina. Guvernul rus n'a

acceptat această propunere pentru motivul, că Rusia nu dispune de rezerve suficiente pentru a ataca România.

Bombardarea unui port turcesc.

Sofia. — Flota rusească din Marea Neagră a bombardat portul Karaburnu.

(Karaburnu e situat în Turcia europeană pe malul Mării Negre, la o distanță de 40 km. dela Bosfor.)

Oișteri francezi în Serbia.

București. — Se anunță din Salonic, că Mercuri cu un vas comercial au sosit aci 26 oișteri francezi, cari imediat și-au continuat drumul spre Serbia. Între oișteri au fost 17 dela artilerie iar ceilalți dela statul major și dela trupele tehnice.

Acțiunea comitagilor.

Atena. — După informațiunile sigure regiunea bulgară dela Strumița ar fi fost scoasă de sub autoritatea statului și ar fi administrată exclusiv de comitetul central macedonean din Sofia.

Un plan fantastic al triplei înțelegeri.

Berlin. — După „Giornale d'Italia”, se prepară cât de curând o nouă operațiune militară a triplei înțelegeri împotriva Austro-Ungariei. Aliații au ajuns la convingerea, că nu vor putea câștiga Italia pentru ei atât de ușor, precum și-au închipuit. De altă parte n'ar fi ușor nici cu întăriri importante, să se rupă pozițiunile de apărare germane în Flandra.

Singurul mijloc pentru a produce rezultatul definitiv constă în faptul ca să se atace puterile centrale dintr'o nouă direcțiune. Aliații s'ar mărgini în Flandra la o simplă defensivă. În acest scop să se arunce trupe franceze prin Muntenegru și Serbia asupra graniței austro-ungare, pentru ca de acolo să desvolte o nouă ofensivă și totodată să dea mâna cu forțele armate rusești.

În același timp să se înceapă o nouă ofensivă pe mare. („Az Est”).

Presiunile Rusiei la Sofia.

Sofia. — Ziarele bulgare înregistrând un articol din oficiosul „Ruskoe Slovo” ce apare la Moscova și în care regele Ferdinand e amenințat cu detronarea, iar Bulgaria cu distrugerea completă, în cazul când nu se pretează la combinațiunile Rusiei, după ce protestează cu energie contra tonului insolent al oficiosului rus, spune că *au trecut de mult timpurile când guvernele bulgare se emoționau de amenințările diplomației moscovite, cari acum nu mai produc nici un efect.*

„Rusia — spun ziarele bulgare — să ne mai slăbească cu amenințarea că rupe relațiunile diplomatice cu noi dacă nu ne sunem dorințelor ei, deoarece aceste amenințări nu ne pot determina să renunțăm la independența noastră de stat liber și de sine stătător în interesul realizării visului de extensiune al Rusiei și în Balcani”.

Comentând articolul oficiosului rus, ziarul guvernamental „Ratnic” din Rusciuk, spune că din conținutul lui rezultă următoarele condițiuni impuse de diplomația moscovită Bulgariei:

1. Bulgaria să renunțe pentru totdeauna la înfrățirea idealului său național în folosul Rusiei, care ține cu orice preț să devină stăpână și în Balcani.

2. Guvernul bulgar să isgonească de pe teritoriul patriei mume, pe refugiații din Macedonia, pentru ca în urmă să fie măcelăriți până la unul de autoritățile sârbești și grecești.

3. Să înaintăm spre Constantinopol, pentru a-l cuceri cu jertfe enorme, deoarece interesele Rusiei dictează să fie al ei.

4. Să renunțăm la independența noastră, guvernându-ne după ordinele dela Petrograd.

Aceste condițiuni — încheie ziarul „Ratnic” comentariile sale — nu le putem primi, așa că „Ruskoe Slovo” nu poate speria pe nimeni cu amenințările sale.

Bombardarea Enosului.

Londra. — Lui „Times” i se comunică din Mitilene, că 10 panterate s'au apropiat de insula Enos. 2 panterate au intrat în golf și au bombardat un lagăr turc.

Apărarea Constantinopolului.

Sofia. — Călători sosiți din Constantinopol declară, că în capitala turcească au sosit numeroși oișteri din Adrianopol, Dimotika și Kirkkilise, pentru ca să participe la luarea măsurilor de apărare ale Constantinopolului.

Încercări rusești de împăcare cu Bulgaria.

Sofia. — Cunoscutul politician rus Pilnikoff a sosit aci, pentru ca să restabilească raporturile bune între Rusia și Bulgaria.

INFORMAȚIUNI.

Arad, 24 Aprilie 1915.

Statistica statelor beligerante*)

I.

Dintre toate puterile pământului Britania mare, are în posesiunea sa, cel mai mare teritor. Impărăția britanică — cu toate posesiunile sale — are o extensiune de peste 30,372,246 km². Întreg pământul are 145,918,000 km², ca pământ uscat, din care 20.81% cad pe Britania mare (Anglia); deci cam 1/5 (o cincime) din scoarța uscată a pământului. Numărul supușilor Angliei fac: 425,066,286 oameni, deci 1/4 (o pătrime) din locuitorii pământului sau 25.65%. Desimea populației este 14 per km. pătrat.

După Britania mare urmează împărăția Rusiei. Are o extensiune de 22,360,096 km². Din teritoriul uscat al planetei noastre 15.30% sunt sub stăpânirea Rusiei. Acest teritor e de două ori mai mare decât întreaga Europa, decât împărăția chineză, decât Statele-Unite. Numărul supușilor este 169,373,824 sau 10.22% din locuitorii pământului. Desimea locuitorilor este de 7.6.

Franța — cu posesiunile sale — are o extensiune de 11,114,216 km² sau 7.62% din întreg uscatul. Mai mare decât Europa, cam cât împărăția chineză. Numărul supușilor e 95,154,236, 5.74% din fiii pământului. Desimea populației este: 8.6.

II.

Imperiul german — dimpreună cu posesiunile sale — are 3,448,809 km. pătrați, din întreg uscatul 2.36%. Numărul supușilor 77,208,555 sau 4.66% din fiii pământului. Desimea populației este 22.4.

Teritoriul imperiului turcesc este: 1,794,980 km², din teritoriul uscat al întregului pământ: 1.23%. Numărul supușilor 21,600,000, deci 1.31% din fiii pământului. Desimea populației: 12.

Monarhia austro-ungară are un teritor de 676,615 km², din întreg uscatul 0.46%. Numărul locuitorilor 51 milioane 390,223, deci 3.10% din fiii pământului. Desimea populației 76.

Statele beligerante folosesc și posesiunile lor pentru a se întări în materia de războiu, în alimentație, muniție, oameni. Dacă la grupul I. din puterile beligerante adaugem și Belgia, Serbia, Muntenegru și Japonia, ca aliate ale triplei înțelegeri atunci vedem că teritoriul contrarilor noștri face 67,016,174 km² sau 45.93% din întreg pământul. Germania, imperiul turcesc, monarhia austro-ungară are un teritor de 5,920,404 km², sau 4.06% din uscat. Numărul supușilor popoarelor dușmane nouă face 789,219,228 sau 47.63% din fiii pământului, pe când patria noastră și aliații săi au 150,198,778 sau 9.06% din fiii pământului.

prof. I. Bojoru.

Prelungirea moratorului în România pentru străinătate.

Ni se anunță din București: Se știe, că moratorul pentru străinătate expiră la 10 Aprilie v. Cum motivele cari au determinat acordarea acestui morator dăinuiesc încă, guvernul a hotărât să prelungească cu încă 4 luni moratorul, adică până la 4 August v. Această nouă măsură s'a luat printr'un jurnal al consiliului de miniștri, ne mai fiind nevoie de o lege.

*) V. buletin de geografie, 1915, fasc. I. p. 42, 43, 44.

Atentatul contra dlui Al. Davila. După știrile, pe cari le avem din București d. Al. Davila încă n'a încetat din viață până ieri dimineață, dar se află încă în nesimțire, fiind puține speranțe de scăpare. Atentatorul Dumitriu, feciorul de casă a lui Davila, care dispăruse din capitală, a fost arestat alaltăieri în Brăila, de unde a fost adus la București. La interogator a declarat, că a săvârșit atentatul asupra stăpânului său din răsbunare, fiindcă a fost adeseori brutalizat de acesta.

Anunț de căsătorie. D. Dr. Nerva Dregan, medic-locotenent în regimentul de honvezi ces. reg. Nr. 23, împărțit în calitate de chirurg la stabilimentul sanitar de divisiune al infanteriei Nr. 38, decorat cu *crucea de aur pentru merite cu coroană atârnată de cordeaua medaliei pentru vitejie*, anunță căsătoria sa cu d-șoara Dr. Hilda Sauer von Nordendorf, fiica consilierului de curte dela Curtea de Casație din Viena, Dr. Otto Sauer von Nordendorf.

Ca răscumpărare pentru anunțurile de căsătorie, d. Dr. Nerva Dregan a trimis la adresa administrației ziarului nostru în numele său și al soției d-sale suma de 30 coroane pentru *sol dații români invalizi*.

Noul comandant suprem al armatei rusești. Ziarele bucureștene află următoarele: Marele duce Nicolae care suferă de ficat, va părăsi comanda supremă a armatelor rusești, boala sa agravându-se în așa chip, că îi exclude puțința de a comanda o armată atât de formidabilă. Noul comandant suprem, este desemnat a fi generalul Danilof, care actualmente este șeful independent al marelui stat major și conduce încă de pe acum în numele marelui Duce comandamentul suprem.

Funerariile dnei Olga Mavrogheni Duminică la orele 3 p. m., a avut loc în București înmormântarea regretatei dnei Olga Mavrogheni fostă mare doamnă de onoare a M. S. reginei Elisabeta a României. Cu tot timpul nefavorabil, un numeros public a ținut să ia parte la oficierea serviciului funebru care s'a făcut cu o pompă deosebită în capela cimitirului Bellu, unde erau depuse rămășițele pământești ale ilustrei defuncte. Numeroase coroane din flori naturale și jerbe erau așezate în jurul catafalcului impunător pe care era așezat sicriul. S'au remarcat coroanele depuse din partea M. S. reginei Elisabeta și a regelui Ferdinand. Serviciul religios a fost oficiat de către P. S. S. episcop Nifon al Dunării de jos, înconjurat de clerul mitropoliei. M. S. regele, M. S. regina, principele Carol și principesa Elisabeta au luat parte la această tristă ceremonie, sosind la cimitir la orele 2.50 p. m. Mai se aflau de față dñii miniștri: I. I. C. Brătianu, I. G. Duca, Al. Radovici, Dr. Anghelescu și V. Antonescu; dñii miniștri plenipotențiar: Von dem Busche al Germaniei, Conte Czernin al Austriei, Barkleid al Angliei, Don Miquel Cortina al Spaniei, Poklewski Koziel al Rusiei, Blondel al Franței, plenipotențiarul Statelor-Unite; dñii generali Mavrocordat, Robescu, Coandă; H. Catargi mareșalul Curții regale, colonel Baranga, comandor Grațoski, lt-colonel Costescu, maior Anghelescu, maior Robescu, maior Manu, aghiontanții regali; dñii Al. Marghiloman, M. Cantacuzino, principese Basarab Brâncoveanu, N. N. Butculescu, C. C. Arion, d. și dna Gr. Cantacuzino, principese Știrbey, dna Haret, C. Hiotu, Jean Pilat, colonel Broncier, dnele Elena Catargi, Eufrosina Catargi, Maria P. Catargi, Em. Bălean, d. și dna L. L. Catargi, d. și dna Barbu Catargi, drele Elena, Marieta și Olga Catargi; d. și dna P. Mavrogheni, dna Aneta Roseti, dna Mihail Bals, baronul și dna Godin, G. Băleanu, N. Vlădoianu, d. și dna C. Conțescu, G. Șutu, d. și dna T. V. Bals, P. Ventura, Dimitrie C. Șutu, d. și dna Beldiman, dñii Rosetti, Moruzi, Trăsnea Greceanu, Niculescu Dorobantu, dna Elena Ferechide, d. G. Corbescu, Basset, general Peticari, Tzigara Samurças etc.

După terminarea serviciului religios, d. general Mavrocordat a pronunțat o caldă cuvântare în care a expus meritele defunctei și a pus în lumină devotamentul ei către tron.

Apoi sicriul urmat de numeroasa asistență, a fost transportat și depus în cavoul familiei.

MM. LL. regele și regina precum și AA. LL. principele Carol și principesa Elisabeta au părăsit cimitirul imediat după terminarea serviciului religios.

Un nou tratament pentru combaterea tifosului exantematic. Cetim în ziarul „Steagul” din București: Tifosul exantematic, care luase proporțiuni înfricoșătoare în Serbia, este acum în scădere. Acest rezultat, se datorește, se spune, unui nou tratament al unui medic sârb. De unde până acum tifosul se cura prin întrebuițarea alcoolului acest medic l-a suprimat cu totul. Tifosul exantematic, atacând rinichii și creierul, noul tratament consistă în suprimarea alcoolului precum am spus, introducerea în stomac a marii cantități de apă și de lapte, comprese de gheață la cap și comprese calde pe pânțele. Mulțumită acestui tratament, mortalitatea a scăzut dela 80 și 85 la sută, la 4 și 5 la sută. Aflăm că d. ministru al Serbiei în București, va prezenta guvernului român un memoriu asupra acestei chestiuni.

Linia ferată București—Petrograd. „Ziua” scrie: D. inspector vamal din Iași a raportat ministerului de finanțe că zilele acestea va începe circulația trenurilor în mod regulat între București și Petrograd. Un funcționar vamal va face controlul obiectelor aduse de pasageri, între Ungheni și Iași.

Ultima oră.

NENOROCIREA DELA HUȘI.

Huși. — În momentul când principele moștenitor Carol se urca pe treptele estradei unde urma să se facă solemnitatea depunerii jurământului și sfințirea drapelului legiunii cercetașilor din Huși, un grup de persoane urcându-se pe zidul episcopiei, construit din piatră și cărămidă, care se afla în spatele estradei — zidul s'a dărâmat, aruncând la pământ pe cei ce se aflau deasupra și îngropându-i sub dărâmături. Sunt trei morți și 12 grav răniți. Primele ajutoare au fost date de către d-șoara Dr. Mihăilescu și dr. Radu Chernbach. Intreaga asistență s'a îndreptat spre locul nenorocirii.

UNDE SE VA DA LUPTA DECISIVĂ.

Copenhaga. — Cele mai apropiate evenimente, cari vor avea un caracter decisiv, se vor desfășura pe linia Thorn-Cracovia. Ținta armatei rusești e Berlinul.

INSULELE FILIPPINE SUB PROTECTORATUL JAPONIEI.

Viena. — Ziarele rusești primesc știri din Tokio, că proclamarea independenței insulelor Filippine e iminentă. O comisie a insulanilor a plecat la Yokohama pentru ca să se înțeleagă asupra condițiilor pentru apărarea de către Japonia a independenței insulelor.

SALVE ASUPRA PORTURILOR DIN DARDANELE.

Atena. — Flota franceză a înaintat demonstrativ spre Dardanele, slobozind asupra forturilor salve de artilerie. Flota aliată s'a retras după aceasta iarăși.

Pentru veștele ostasilor.

Pe lista dnei Carolina Ilica din Bozești:

Pașca Mariuca 10 fil. Rada Ilie 2 fil., Dașcău Ioan 10 fil., Tomuța Tanasie 2 fil., Oarcea Maxân 2 fil., Guja Anuta 20 fil., Fericean Lina 10 fil., Gâs Iosana 10 fil., Cerban Rozi 10 fil., Halmagean Magda 10 fil., Doța Anișca 20 fil., Joldea Salita 10 fil., Bold Iosana 10 fil., Gâs Ana 20 fil., Fericean Maricuța 4 fil., Fericean Sofiuța 10 fil., Halmagean Iosana 20 fil., Gâs Catița 10 fil., Codrean Anuta 40 fil., Lupan Salita 10 fil., Martin Raveca 20 fil., Anuta Rada 20 fil., Nița Fericean 10 fil., Bold Ana 2 fil., Rada Raveca 20 fil., Boc Istiniș I cor., Ștefan Rada 20 fil., Nița Rada 40 fil., Gâs Iosana 10 fil., Rada Rozalia 10 fil., Fericean Borita 20 fil., Fericean Ilie 10 fil., Fericean Lina 10 fil., Tomuța Lina 10 fil., Faur Gh.

10 fil., Tomuța Vasilie 10 fil., Eugenia Ilica 1 cor. — Total: 6.42 cor.

Pe adresa dnei A. Dr. Petran a sosit o coră de ouă pentru soldații răniți, colectată de studentul Octavian V. Ilica din Bozești, a fost predată spitalului din Arad str. Mikes Kelemen.

Kenjiro Tokutomi.

Până la moarte...

Roman japonez.

Tradus în românește de P. Robescu.

(Urmare)

(15)

„Tokyo....

„Dragul meu Takeo!

„De o mie de ori am cetit draga ta scri-soare, ce mi-ai trimis din Hong Kong în ziua de 15 Iulie. Mă bucur că ești sănătos, cu toată căldura ce înduri. Mama ta este mai bine, deci fii liniștit.

„Zilele îmi trec fără nici o bucurie...mă căznesc din toate puterile să mulțumesc pe mama, dar sunt așa de stângace, că cu toate forțările mele, nu reușesc așa cum aș vrea eu... Dacă ai ști cu ce nerăbdare aștept vestea întoarcerii tale!

„Ai noștri din Akasaka sunt toți bine, și acum sunt la băi, în vila lor din Zuschi. Familia Kato este și ea la băi, la Okitsu, astfel că noi am rămas aproape singure la Tokyo. Iku este sănătoasă și stă cu rudele mele la Zuschi. I-am scris că tu ai întrebat de ea, și mi-a răspuns, mulțumindu-ți.

„De-abia acum văd că nu știu o mulțime de treburi importante. Nevoile casnice, de cari în casa noastră, cu toate poveștile tatei, nu prea m'am interesat, azi le văd cât sunt de grele, din pricina neîndemănării mele. Voi face cum zici tu, voi începe să învăț englezește, dar mi-e teamă ca mama ta să nu se supere că stau prea mult la masa de studiu... astfel că, în prezent, mă ocup numai de treburile casei, și sper că tu vei crede că din nevoită nu vreau să studiez.

„Mi-e rușine de mine, când mă gândesc că mă simt așa de singură și așa de tristă, și că doresc așa de mult să te revăd... visez că sunt o porumbiță și că sbor spre tine... Singura mea mângâiere este când mă uit la portretul tău și la vaporul care te duce peste mări. În școală, nu am învățat prea multă geografie, dar acum, mă uit mereu pe o hartă veche ce am găsit printre cărțile mele de școală, și urmăresc pe ea drumul bastimentului tău. Câte odată mă gândesc că dacă aș fi bărbat, m'aș face și eu marinar ca să te urmez în călătoriile tale... Iartă-mi copilăriile ce-ți scriu... dar trebuie să ști că toate gândurile mele, ale tale sunt... Până acum, nu băgasem de samă că ziarele dau știri și de timpul care este pe mare, dar acum citesc regulat rubrica aceasta, și cu toate că te știu mult departe, totuși mă cutremur ori de câte ori citesc că este vre-o tempeșă pe coaste.

„Dragule, te rog să te îngrijești...

„Soția ta iubitoare „Nami”.

„Tokyo... Octobre.

„Iubitul meu Takeo!

„În toate nopțile te visez și când mă deștept, mai puternică se face dorința de a te avea lângă mine!... Noaptea trecută am visat că eram cu tine pe o corabie care ne ducea la Ikao, la culesul ferigelor. Deodată cineva s'a pus între noi doi, ne-a despărțit unul de altul, și pe când tu te depărta de mine, eu, nu știu cum, simții că era să cad în mare... Țipai înspăimântată... și mama ta m'a deșteptat! Fusese un vis! Dar în suflet mi-a rămas un fel de durere, care nu se va șterge decât cu venirea ta. Aș avea atâtea de spus! În fiecare zi, mă uit lung pe cer... spre partea unde ești tu.

„Poate că această scrisoare te va întâmpina pe drumul de întoarcere... Ți-o trimet la Honolulu, în portul Hawaii.

„Soția ta iubitoare „Nami”.

Redactor responsabil: Constantin Savu

„AJUTORUL”

INSTITUT DE CREDIT ȘI ECONOMII SOCIETATE PE ACȚII ÎN ȘEICA MARE.

CONVOCARE

Domnii acționari ai institutului de credit și economii, societate pe acții „Ajutorul” se invită prin aceasta conform §-lui 16 din statute la

a VI-a adunare generală ordinară

ce se va ține în Vale, în 16 Maiu st. n. a. c. la 1 oră d. a. în sala festivă a școlii gr. ort.

OBIECTELE:

1. Deschiderea adunării, constatarea acționarilor prezenți și a plenipotențelor.
2. Raportul direcțiunii și al comitetului de supraveghere.
3. Prezentarea bilanțului.
4. Darea absolutului direcțiunii și comitetului de supraveghere.
5. Desființarea filialei din Mediaș.
6. Eventuale propuneri.

Domnii acționari cari doresc a participa la adunarea generală în sensul §-lui 17 din statute sunt rugați a-și prezenta acțiile, eventual dovezile de plenipotență cel mult până în 14 Maiu a. c. la cassa institutului din Șeica-mare, la agentura sa din Vale și la „Poporul” din Săliște.

Șeica-mare, la 20 Aprilie 1915.

Direcțiunea.

ACTIVA—VAGYON		Go Bilanț la 31 Decembrie 1914. — Mérlegszámla 1914. december hó 31-én.		PASIVA—TEHER	
77, 83, 127, 134	Cassa — Pénztár	7533 27	2	Capital social — Részvénytőke	250000 —
91	Bon Giro Conto la Banca Austro-Ungară — Követelés az Oszták-magyar banknál girószámlán	534 83	117	Fond de rezervă — Tartalékalap	95031 80
102	Cassa de păstrare — Postatakarékpénztár	130 —	39	Fond de pensiuine — Nyugdíjalap	14334 —
64, 92	Cambii — Váltók	481063 88	23	Fond de binefaceri — Jótékonycélu alap	3978 49
65, 107	Cambii hipot. — Jelzálog bizt. váltók 125643 —	606706 88	132, 133	Depuneri spre fructificare — Takarékbetétek	113344 29
67, 95	Imprumuturi hipotecare — Jelzálog kölcsönök	15 683 —	113	Reescont — Visszszámítás	474538 28
66, 89	Credite personale — Kötvény kölcsönök	35138 76	38	Dividenda neridicată — Fel nem vett osztalék	36614 —
115	Imprumuturi de Ct Ct — Folyó számla kölcsönök	18562 72	40, 52, 119, 120, 122	Creditori — Hitelezők	328 —
33	Efecte — Értékpapirok	11530 —	136	Dare după depuneri anticipate — Átmeneti betéti kamatazó	21697 19
41	Edificiul institutului — Intézeti épület	37000 —	19, 98	Interese transitoare anticipate — Átmeneti kamat	2805 80
112, 114	Realități — Ingatlanok	3833 25		Profit curat — Tiszta nyereség	3250 61
17, 68	Mobiliar — Felszerelés	2400 —			21642 35
	amortizare — leírás	200 —			
108, 111, 123, 126	Debitori — Adósok	10610 62			
20, 118, 101, 63	Poziții transitoare — Átmeneti tételek	38757 19			
		924220 52			924220 52

DEBIT—TARTOZIK

Go Profit & Perderei — Nyereség- és veszteség-számla

CREDIT—KÖVETEL

73, 90	Interese de depuneri — Takarékbetétek kamatok	28058 03		Interese — Kamatok:	
74	Interese de reescont — Visszszámítási kamatok	5516 19	128, 130	dela cambii — Váltók kamatok után	50204 42
79	Interese de Ct Ct — Folyó számla kamatok	8171 22	110, 131	dela cambii hipot. — Jelz. váltók után	12470 88
	Spese — Költségek:		61, 93	imprumut hipot. — Jelz. kölcsönök után	15514 59
70, 104	salare — fizetések	5010 —	60, 85	credite pers. — kötvény kölcsönök	3385 42
71, 106	spese curente — folyó költségek	2832 75	135	Interese de Ct Ct — Folyó számla kamatok	81575 31
36	marce de prezență — jelenléti díj	1440 —	37	Interese de efecte — Értékpapirok	2427 77
72, 103	porto postal — posta bér	1091 14	94, 105	Diverse — Különnfélék	276 80
69	chirie — házbér	528 —			21 74
121, 124	Contribuție directă și comunală — Adó: egyenes és községi adó	10901 89			
	Amortizare din mobilier — Leírás felszerelésből	9811 94			
	Profit curat — Tiszta nyereség	200 —			
		21642 35			
		84301 62			84301 62

Șeica-mare, 31 Decembrie 1914. — Nagyselyk, 1914. december hó 31-én.

Nistor m. p.
contabil.

DIRECȚIUNEA: — AZ IGAZGATÓSÁG:

Valeriu Millea m. p.

Nicolae Tamaș m. p.

Ioan Hanzu m. p.

Sever Chețian m. p.
președinte.

Gheorghe Salomie m. p.

Subsemnatul comitet de supraveghere, am examinat conturile de mai sus și le-am aflat în consonanță cu registrele institutului. Alături de felügyelő-bizottság jelen számlákat megvizsgáltuk, teljes rendben és szabályszerűen vezetett könyvekkel megegyezőnek és helyesnek találtuk.

Șeica-mare, 20 Aprilie 1915. — Nagyselyk, 1915. április hó 20-án.

COMITETUL DE SUPRAVEGHERE: — A FELÜGYELŐ-BIZOTTSÁG:

Domșa m. p.
președinte.

Popa N. Ioan m. p.

I. Herța m. p.

Tiparul tipografiei „Concordia” societate pe acții în Arad. — Editor-responsabil: LAURENȚIU LUCA.